

קורצ'אק במאה ה-21

קול קורא לגיליון נושא מיוחד של כתב העת "גילוי דעת"

יש שירה אחרי אושוויץ, יש מדע אחרי הירושימה, יש אידיאולוגיות אחרי הגולאג ויש מחשבה שהולכת ונמשכת באין מפריע לצלילי טביעתם של הטובעים. אבל אנחנו לא רק אחרי אושוויץ אלא תמיד גם לפני, לקראתה. לא רק אחרי הירושימה ונגסאקי אלא גם לפני הפצצה הבאה. הפלנטה של הטובעים היא הפלנטה שלנו. לכן אם יש עוד שירה, מדע ומחשבה, הם צריכים להתנגן באוזנינו כמו שהייתה מתנגנת המוסיקה שניגנו על הטיטאניק, אילו רק ידעו הנוסעים לראות את הקרחון (עדי אופיר, לשון לרע: פרקים באתולוגיה של המוסר, עם עובד, 2000, עמ' 419).

דברים אלו של הפילוסוף עדי אופיר מזמינים אותנו לחשוב על יאנוש קורצ'אק ועל משנתו לא רק כנוגעת לאירועי העבר אלא כאתגר רלוונטי לחיינו בהווה ובעתיד. בימים אלו של סוף העשור השני של המאה ה-21 – למעלה מ-60 מיליון פליטים ועקורים סובלים מדה-הומניזציה יומיומית באזורים נרחבים בעולם; במדינות רבות שכלכלתן משגשגת ושבהן נוהג קפיטליזם ניאו-ליברלי, הולכים ומתרחבים הפערים בין עשירים לעניים, ומיליוני ילדים מוצאים אל מחוץ למעגלי הקיום בכבוד.

יאנוש קורצ'אק, דוגמה ומופת להתגייסות חינוכית למען ילדים במצוקה ב"פלנטה של הטובעים", כתב בזמנו ש"תיקון העולם משמעו תיקון החינוך" ("כיצד לאהוב ילדים"). בגיליון נושא ייעודי שיוקדש לבחינת תקפותה וכוחה של מורשת קורצ'אק במאה ה-21, אנו מבקשים לראות בה עוגן תוכני והשראתי, אבל גם לחרוג ממנה – בתיאוריה, בכרונולוגיה ובאקטואליה.

אנו מזמינים בזה כותבים וכותבות מתחומים שונים (חינוך, היסטוריה, פילוסופיה, ספרות, סוציולוגיה ועוד) להגיש מאמרים שמציגים תובנות ופרקטיקות ממשנתו של קורצ'אק במשולב עם משנתם של הוגים דוגמת פריירה, נודינגס, נוסבאום, קוזול, למפרט ואחרים – אנשי תיאוריה ומעשה בחינוך שגישתם חברתית ופוליטית ושפתם טומנת בחובה התכוונות יסוד של אכפתיות, אמפתיה, חמלה והעצמה. המחברות והמחברים מוזמנים לעסוק בשאלות כגון:

- מהם המאפיינים של מורים-מתחכים מן הסוג הקורצ'אקי במאה ה-21, מהם עיקרי שליחותם החינוכית, וכיצד נכון ואפשר להכשיר אותם?

- קורצ'אק כתב שעל המחנכים להבטיח את "חופש ההתפתחות ההרמונית של כל כישורי הנפש" של התלמידים ("כיצד לאהוב ילדים"), אלא שבאותה עת הממסדים של המדינה, הדת והכלכלה פועלים להכניע את רוחם החופשית של הילדים, לשבור את עצמאותם ולכפות עליהם צייתנות ובינוניות. מהם האופנים וההיבטים שבהם דינמיקה זו מתקיימת במאה ה-21, ומהן דרכי ההתמודדות החינוכיות ההולמות לנוכח האתגרים החדשים?
- כיצד משתלב המושג "תיקון עולם" – המרכזי כל כך בהגותו של קורצ'אק – והפדגוגיה של דאגה אכפתית, אמפתיה וחמלה עם מגמות עכשוויות של חינוך לחמלה (caring) ולהבנה של חשיבות "האחר המשמעותי" ו"מנחה החוסן" (tutor resilience) בחיי הילדים?
- מה בין קורצ'אק לחינוך הדיאלוגי ודגמים אחרים שמדגישים חונכות גנרטיבית המתייצבת כולה לטובת הילד?
- מה בין ניעות כלכלית וסיוע בקידום התלמיד להצלחה במתכונות הנורמטיביות-נורמליות של החברה, לבין חינוך להתנגדות למגמות הדה-הומניזציה וחריגה מהן אל בניית חברה הומנית והוגנת יותר?
- זכויות ילדים, דמוקרטיה, חינוך ואחריות כשיח בחברה משתנה.
- באילו תחומים אחרים מלבד חינוך ניתן היום לראות את עקבות מורשתו של קורצ'אק – או שמן הראוי היה לראותה?

גילוי דעת הוא כתב עת שפיט רב-תחומי לחינוך, חברה ותרבות, המתפרסם פעמיים בשנה בהוצאת המכון לחינוך מתקדם במכללת סמינר הקיבוצים והקיבוץ המאוחד.

על המאמרים להיות בהיקף של כששת אלפים מילה. כל המאמרים יעברו שיפוט עמיתים ועריכה מדעית.

הנחיות להגשת מאמרים ניתן למצוא בקישור:

www.smkb.ac.il/gilui-daat/submission-guidelines

מועד אחרון להגשה: 1 במאי 2019. הגיליון יראה אור בראשית 2020.

להגשת המאמרים ולפרטים נוספים ניתן לפנות לעורך בפועל של כתב העת, ד"ר מעין מזור:

gilui.daat@smkb.ac.il

מצפים למאמריכם,

פרופ' נמרוד אלוני – עורך ראשי
 ד"ר מעין מזור – עורך בפועל
 ד"ר שלומי דורון – עורך אורח
 ד"ר עתליה שרגאי – עורכת מדעית